

۱۶۲۰۳۵۱

سیرا عظیمی گلوجه

جایگاه طنز در گنار سیاسی جنگ

(تحلیل محتوای ادبیات داستانی جنگ تحمیلی)

مؤلف:

سمیرا عظیمی گلوجه

سبزشناسه	:	عظیمی، سمیرا، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	:	جایگاه طنز در گفتار سیاسی جنگ (تحلیل محتوای ادبیات داستانی جنگ تحمیلی) / مولف سمیرا عظیمی گلوجه.
مشخصات نشر	:	تهران : گروه آموزشی مدرسو، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	:	۱۷۹ ص.
شابک	:	978-622-6178-22-8
وضعیت فهرست نویسی	:	فیا
موضوع	:	جنگ ایران و عراق، ۱۳۵۹-۱۳۶۷ -- ادبیات و جنگ -- تاریخ و نقد
موضوع	:	Iran-Iraq War, 1980-1988 -- Literature and the war -- History and criticism
موضوع	:	جنگ و ادبیات -- ایران -- تاریخ و نقد
موضوع	:	War and literature -- Iran -- History and criticism
رده بندی کنگره	:	PIR۲۲۴۲ / ج۹ع۶ ۱۳۹۷
رده بندی دیویی	:	۸۵۰ / ۸۳۵۸
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۲۲۴۵۰۲

جایگاه طنز در گفتار سیاسی جنگ (تحلیل محتوای ادبیات داستانی جنگ تحمیلی)

مؤلف : سمیرا عظیمی گلوجه
ناشر: گروه آموزشی مدرسو (همکار سنجش و نشر)
تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ: ۱-۱۳۹۷
شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۱۷۸-۲۲-۸
تومان: ۱۸۰۰۰

*** کیدی حقوق ملای و مسنوی این اثر برای مولف محفوظ می باشد ***

۱	مقدمه
۳	سؤالات
۳	سؤال اصلی
۳	سؤالات فرعی
۳	فرضیهها
۴	تعریف مفاهیم
۴	طنز
۴	گفتمان
۵	ادبیات داستانی
۵	ادبیات داستانی جنگ
۶	سابقه
۷	اهداف و اهمیت
۸	روش و گردآوری دادهها
۱۴	مشکلات و تنگناها
۱۵	ساماندهی
۱۶	فصل اول
۱۶	چارچوب مفهومی: طنز و گفتمان
۱۷	طنز
۱۷	بررسی طنز از نظر لغوی و اصطلاحی
۱۹	طنز و گونههای شوخطبعی
۲۲	طبقه‌بندی طنز
۲۵	گفتمان
۲۵	گفتمان چیست

۳۱	فرکو، گفتمان و قدرت
۳۵	گفتمان؛ لاکلا و موفه
۳۷	ارتباط میان طنز و گفتار سیاسی
۳۸	طنز بازتولید کننده گفتمان
۴۲	طنز گسیختن‌ساز از نظم هنجاری گفتمان
۴۶	طنز مقاومت در مقابل نظم هنجاری گفتمان
۵۵	فصل دوم
۵۵	طنز و بازتاب گفتمان دوران جنگ
۵۶	فضای گفتاری - اکم و دوران جنگ
۵۷	جنگ تحمیلی، مبدأ شکل‌گیری گفتار سیاسی در ایران
۶۰	ویژگیهای نظم گفتاری جنگ
۶۸	چالش در گفتار نظم بخشنده
۷۰	اتمام جنگ و ظهور گفتمان جدید
۷۲	ویژگیهای گفتمان نوظهور
۷۴	مطالعه موردی: تحلیل محتوای رمان باغ بلور با رویکرد گفتمان
۷۴	مروری بر ادبیات داستانی جنگ در دوره گفتمان جنگ
۷۶	خلاصه رمان
۷۹	طنز در رمان
۷۹	طنز در ساختار کلی رمان
۸۲	تحلیل محتوای رمان براساس رویکرد طنزآمیز
۸۳	قطعه‌های برگزیده فصل
۹۸	فصل سوم
۹۸	طنز و گسیختگی در گفتار دوران سازندگی
۹۹	فضای گفتاری حاکم بر دوران سازندگی

۹۹	ظهور گفتمان سازندگی
۱۰۱	ویژگی گفتمان سازندگی
۱۰۵	نسبت گفتار سازندگی با گفتار پرورده در جنگ
۱۰۷	وجوه تقابل دو گفتمان
۱۰۹	وجوه تشابه دو گفتمان
۱۱۱	افول گفتمان سازندگی
۱۱۳	مطالعه موردی: تحلیل محتوای رمان سفر به گرای ۲۷۰ درجه با رویکرد گفتمانی
۱۱۳	مروری بر ادبیات داستانی جنگ در دوره گفتمان سازندگی
۱۱۴	خلاصه رمان
۱۱۷	طنز در رمان
۱۱۷	طنز در ساختار کلی رمان
۱۲۰	تحلیل رمان براساس رویکرد طنزآمیز
۱۳۶	فصل چهارم
۱۳۶	طنز و مقاومت در گفتار دوران اصلاحات
۱۳۷	فضای گفتاری حاکم بر دوران اصلاحات
۱۳۷	ظهور گفتمان اصلاحات
۱۴۳	ویژگیهای گفتمان اصلاحات
۱۴۸	نسبت گفتمان اصلاحات با گفتار پرورده در جنگ
۱۵۲	افول گفتمان اصلاحات
۱۵۵	مطالعه موردی: تحلیل محتوای رمان شطرنج با ماشین قیامت با رویکرد گفتمانی
۱۵۵	مروری بر ادبیات داستانی جنگ در دوره گفتمان اصلاحات
۱۵۶	خلاصه رمان
۱۵۹	طنز در رمان
۱۵۹	طنز در ساختار کلی رمان

۱۶۳ تحلیل رمان براساس رویکرد پست‌مدرنیسم

۱۸۷ منابع و مآخذ

www.ketab.ir

بررسی هر موضوعی نیازمند طرح یا چارچوبی مشخص است تا محقق براساس آن به جستجو و مطالعه پرداخته و در قالبی منظم مطالب و اطلاعات خود را جمع آوری کرده و به اهداف و نتایج مورد نظر دست یابد. این چارچوب باید بتواند اطلاعات را در مجموعه‌ای منظم تدوین و ارائه کند. بر همین اساس در این قسمت که به کلیات مجموعه اختصاص یافته به بیان مسئله، سؤالات، فرضیه‌ها، تعریف مفاهیم، سابقه، اهداف و اهمیت، روش و گردآوری داده‌ها، مشکلات و تنگناها، ساماندهی می‌پردازیم.

در ۲۲ سپتامبر ۱۹۸۰ (پارسه ۲۱ شهریور ۱۳۵۹) ارتش عراق هجوم وسیع و از پیش سازماندهی شده‌ای را در داخل خاک جمهوری اسلامی ایران آغاز کرد. هجومی که منجر به یکی از طولانی‌ترین و ویرانگرترین جنگ‌ها در دنیای پس از جنگ‌های جهانی اول و دوم گردید. چنین منازعه‌ای نقطه آغاز یک تحول اساسی در رفتار سیاسی ایران شد و از آنجا به بعد بود که نظام گفتاری که مبنای نظام جمهوری اسلامی بود، ساخت. جنگ از آنجا که عرصه اجتماعی و روحی و روانی جدید و متمایزی را با جامعه انقلابی ایجاد کرد، آغازگر گفتمان جدید بود. به لحاظ اجتماعی، جامعه‌ای گریزان از امیال شهری، یعنی آنچه که انقلاب اسلامی در درون آن پرورده شده بود و به لحاظ روانی خلق ویژگی‌های جدید اخلاقی مبتنی بر ارزش خودگذشتگی‌های بسیار، ایثار و شهادت. خلق این عرصه متمایز در پیوند با شور و نشاط انقلاب تازه به وقوع پیوسته به ایجاد جامعه‌ای بسیجی و توده‌ای کمک کرد. جامعه‌ای که در آن به تدریج ویژگی‌های اجتماعی و روحی و روانی جامعه انقلابی رنگ باخت و گفتمان رسمی جنگ بر دهه ۱۳۶۰ مستولی شد. این گفتار دریچه‌ای برای تفسیر جهان و زندگی گشود. دریچه‌ای که مضمون آن نگاه به آخرت، دل‌بریدن از ارزش‌های این جهانی، فداکاری، ایثار و

طلب شهادت بود و این فرصت تاریخی را به دست داده بود تا ایران پس از انقلاب، خواست-
های عدالت‌جویانه خود را در جهت دفاع از مستضعفین عالم پی‌گیری نماید.

گفتمان جنگ سرمایه‌کلامی مهمی در ایران ۲۰ سال گذشته بوده است. این سرمایه‌
کلامی دارای ساختار گفتمانی ویژه‌ای است که پس از بیرون رفتن همه گروه‌های معارض با
نظام نیز همچنان محفوظ ماند و حتی با پایان یافتن جنگ نیز به عنوان یک نظام گفتاری
حضور یافت و تحولات گفتاری در ایران تا حدودی همسو یا در واکنش به این گفتار
صورت‌بندی شد. در باب اهمیت گفتار جنگ به عنوان سرمایه‌کلامی می‌توان گفت که از
جهات متعدد به بازکاوش مضمون و ساختار این کلام همت گماشته شده است. مراد از سرمایه‌
کلامی گفتاری است که صرف نظر از مصرف آن در دوره جنگ، جامعه همچنان به آن وابسته
است به‌طوری‌که به واسطه آن تولید شروعی می‌کند؛ به خاطر آن کسانی را مشروعیت‌زدایی
کرده و کسانی را مشروعیت می‌دهد. یکی از شاخص‌های شناخت دوران ما بعد انقلاب
اسلامی، شناخت سرمایه‌گفتار جنگ است؛ روی میزان اعتبار یا بی‌اعتباری، افزایش یا کاهش
این سرمایه، یکی از دغدغه‌های مستمر از زمان جنگ تاکنون بوده است. به همین خاطر این
پایان‌نامه مسئله مربوط به امروز ما نیز هست.

مسئله بعدی این‌که در مورد جنگ آثار زیادی خلق شده است. در مورد خود جنگ، دوره
جنگ، حوادث جنگ، ارزش‌های جنگ و ... با این حال اهمیت گشتار جنگ می‌طلبد تا
همچنان آثار تازه و بدیعی تولید شود. در زمینه گفتارشناسی دوران جنگ به عنوان سرمایه‌
کلامی البته کار مهمی صورت نگرفته است و به همین دلیل لازم است تا دریچه‌های تازه‌ای به
این بحث گشوده شود. گفتار جنگ بسیار پیچیده و دارای عناصر گسترده‌ای است که گاهی
میل به بازتولید و گاهی میل به گسیخته شدن و مقاومت در آن‌ها نمایان است. بدین‌سان در
این پایان‌نامه تلاش می‌شود از منظر طنز به مسئله پرداخته شود. چرا که یکی از عناصری که در
ساخت گفتاری جنگ دخیل است طنز می‌باشد. از آن‌جا که گفتار جنگ اصولاً ساختاری

جدی، عبوس و ارزشمدار است، اغلب مطالعات، طنز را عنصر حاشیه‌ای این گفتار می‌دانند. اما دیدگاه در این جا با این منظر غالب متفاوت است، این پایان‌نامه صرفاً از همین زاویه مغفول طنز به موضوع می‌نگرد و بر آن است تا از منظر طنز به واکاوی و کالبدشکافی گفتار جنگ بپردازد.

سؤالات

سؤال اصلی

پرسش اصلی این محضره عبارت است از: با توجه به نقش طنز، ادبیات سیاسی جنگ دستخوش چه تحولی شده است؟

سؤالات فرعی

۱: طنز چه نقشی در ادبیات سیاسی جنگ در دوره هشت ساله جنگ تحمیلی برعهده داشته است؟

۲: طنز چه نقشی در ادبیات سیاسی جنگ در دوره سازندگی برعهده داشت؟

۳: طنز چه نقشی در ادبیات سیاسی جنگ در دوره اصلاحات برعهده داشت؟

فرضیه‌ها

۱: طنز در دوره هشت ساله جنگ تحمیلی نقش بازتولید کننده گفتمان مسلط را برعهده داشت.

۲: طنز در دوره سازندگی نقش گسیخته‌ساز از فضای نمادین ایدئولوژیک دوران جنگ را برعهده داشت.

۳: طنز در دوره اصلاحات با بازتولید گفتمان دوران جنگ به الگوی مقاومت در مقابل گفتمان دوران اصلاحات تبدیل شد.